

svenska vård

Etikpolicy
för
Svenska Vårds
medlemsföretag

www.svenskavard.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund.....	3
Syfte.....	4
En gemensam värdegrund – Grundteser.....	4
Faktorer som påverkar vårt etiska ställningstagande.....	5
- Människovärde	
- Makt	
- Beslutstagande	
- Förhållningssätt	
Handlingsprogram för etiska riktlinjer.....	7
Övergripande etiskt ansvar.....	8
Svenska Vårds etikråd.....	9
Liten ordlista.....	10
Litteratur.....	11

POLICYDOKUMENT BAKGRUND

Svenska Vård är landets största privata branschförbund inom vård, behandling och omsorg. Förbundet har många skilda verksamheter men det gemensamma för dem alla är, att det gäller vård-, behandlings- och omsorgsarbete samt bemötande av människor i omhändertagandesituation för en kortare eller längre tid.

Medlemsföretagen arbetar främst inom följande områden:

- Vård- och rehabilitering av psykiskt funktionshindrade
- Behandlingshem
- LSS-verksamhet
- Äldreomsorg och demensvård

Övriga verksamhetsområden är till exempel missbruksvård, cancerrehabilitering, vård i livets slutskede, skola/utbildning.

Till stora delar, reglerar följande lagar verksamheterna inom Privos medlemsföretag: SOL (Socialtjänstlagen), HSL (Hälsa- och sjukvårdslagen), LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade) samt Skollagen.

Medlemsföretagens verksamheter är skattefinansierade och det är kommuner och landsting som nyttjar medlemsföretagens tjänster som ett komplement till sina egna verksamheter.

Svenska Vårds medlemsföretag strävar efter att tillhandahålla en hög kvalitet på sina insatser. Företagens vård-, behandlings- och omsorgsarbete skall bedrivas i enlighet med vetenskap eller beprövad erfarenhet.

Förbundet anser att hög kvalitet inbegriper ett etiskt ställningstagande. Eftersom vårt arbete och vår omvärld ständigt förändras blir etikfrågorna allt viktigare för oss. Människor från olika kulturer och med olika religioner är representerade både bland brukare och personal. Dessa olikheter är viktiga att respektera.

Svenska Vårds medlemsföretag skall omfattas av ett gemensamt etiskt policydokument och ett medföljande handlingsprogram.

Mer information om Svenska Vård finns på hemsidan www.svenskavard.se

SYFTE

Svenska Vård vill med detta policydokument tydliggöra företagens ansvar för de människor man möter i vård-, behandlings- och omsorgsarbetet och vägleda personalen i sitt yrkesutövande,

Svenska Vårds medlemsföretag skall förespråka ett positivt förhållningssätt och ett positivt bemötande till människor i såväl ord som handling.

Utgångspunkten inom alla verksamheter skall vara att göra gott gentemot individen. Medlemsföretagen inom Privo anser att det är av största vikt att etikfrågor diskuteras och att en gemensam värdegrund eftersträvas vad gäller förhållningssätt och bemötande.

Policydokumentet med dess handlingsplan skall fungera som en vägledning för etikarbete inom varje medlemsföretag.

Utifrån policydokumentet skall varje medlemsföretag formulera egna etiska riktlinjer.

Policyn skall leda till reflektion och samtal på varje enskilt företag och med stöd av varje företags egna formulerade etiska riktlinjer skall människans oantastliga värde alltid sättas i fokus.

Riktlinjerna skall efterhand utvärderas.

EN GEMENSAM VÄRDEGRUND - GRUNDTESER

Medlemsföretagens gemensamma värdegrund har sin utgångspunkt i den lagstiftning som utgör grunden för Svenska Vårds medlemmars verksamheter.

Utifrån de viktigaste lagarna har tre grundteser formulerats.

GRUNDTESER

- Ett respektfullt bemötande och förhållningssätt*
- Den enskildes värdighet och integritet*
- Den enskildes självbestämmande*

Vår gemensamma ambition är att låta dessa grundteser bli ett övergripande rättesnöre för bemötande och förhållningssätt människor emellan inom medlemsföretagens verksamheter.

FAKTORER SOM PÅVERKAR VÅRT ETISKA TÄLLNINGSTAGANDE

Svenska Vård vill ta fram några områden där det är av särskilt stor vikt att personal tillsammans diskuterar med varandra för att gemensamt ta fram riktlinjer för sin verksamhet.

Dessa områden är följande:

- *Människovärde*
- *Makt*
- *Beslutstagande*
- *Förhållningssätt*

MÄNNISKOVÄRDE

Människors lika värde är den grundläggande utgångspunkten för hur samhället skall utformas. Alla människor har kunskaper, erfarenheter och förmåga som är viktiga för samhället.

Det är en gemensam angelägenhet för alla, att samhället utvecklas på ett sådant sätt att orättvisor undanröjs, att människor får jämlika levnadsförhållanden och att alla kan medverka i utvecklingen och nå delaktighet i samhällsgemenskapen.

- **Varje människa betyder något** för sig själv och andra och har möjligheter att utvecklas utifrån sin erfarenhet, kunskap och förmåga.
- **Varje människa vill något med sitt liv** och har möjlighet att utvecklas och förändras.
- **Varje människa vill ta eget ansvar** och lära sig av egna misstag och erfarenheter.
- **Varje människa vill vara aktiv** och göra saker för sig själv och tillsammans med andra.
- **Varje människa har en uppfattning om sig själv**, som skall respekteras.

MAKT

Trots att SOL, LSS och HSL bygger på frivillighet finns det ett beroendeförhållande mellan personal och brukare, som gör att brukaren kan känna sig i underläge, eftersom personalen i de flesta fall har en maktposition.

Maktpositionen förstärks av att personalen är utbildad för att tillhandahålla vård eller omsorg. Den professionella intentionen tydliggör det ojämlika förhållandet mellan den som tar emot insatsen och den som tillhandahåller den.

Den enskilde är i behov av en stödjande, vårdande insats och personalen skall utföra ett arbete. Dessa olika förutsättningar hamnar ibland i kollision med varandra.

BESLUTSTAGANDE

Inom vård- och omsorgsarbetet ställs personalen ofta inför situationer där de måste göra ett eget ställningstagande, vara beslutsmässiga. Det kan vara alltifrån små frågor till mer omfattande, svårhanterliga och komplexa.

Arbetsituationen medger inte alltid tid för eftertanke utan personalen måste i stunden vara handlingskraftig.

Personal måste agera, för att den enskilde, p g a sitt funktionshinder eller sin sjukdom, inte förstår konsekvenserna av sitt handlande. Ibland går det att rådfråga en kollega eller chef. Andra gånger måste beslut fattas på egen hand.

Det är lätt att hamna i konfliktsituationer, i etiska dilemman, då olika hänsynstaganden måste göras. Genom att de anställda diskuterar svåra ställningstaganden som de har i sitt arbete, kan ett gemensamt synsätt - en etik - växa fram. De anställda ges möjlighet att lära av erfarenhet och att utvecklas och mogna i sitt professionella arbete.

FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Dialogen har stor betydelse för vårt förhållningssätt. Forskare hävdar att man kan se dialogiskt på etiska beslut.

Den äkta dialogen kännetecknas av:

- Uppmärksamhet
En fokusering på vad som är viktigt och på vad vi kan bortse från.
- Öppenhet
En beredskap att låta sig förändras och utvecklas med hjälp av andras perspektiv.
- Respekt
Att låta många röster komma till tals och att uppskatta olika uppfattningar.
- Lyhördhet
Att leva sig in i det andre säger och i reflektion och gensvar visa att man förstår.

Medlemsföretagen inom Svenska Vård förespråkar ett positivt förhållningssätt och ett positivt bemötande till människor i såväl ord som handling: Ett förhållningssätt som gäller i mötet med brukaren, i förhållande till anhöriga, arbetskamrater emellan samt förhållandet mellan ledning och de anställda.

Brukaren: Det är viktigt att man som personal har ett professionellt förhållningssätt till brukaren:

Att man

- Är sann
- Är realistisk
- Håller sig till överenskommelser
- Är tålmodig

Anhöriga: De har rätt att bemötas med hänsyn och respekt. De har, när så är tillämpligt, rätt att få information och delta på träffar och i samråd.

Den anställda: Inom Svenska Vårds medlemsverksamheter har den anställda rätt till ledningens och arbetskamraternas respekt och lojalitet, men aldrig på bekostnad av brukarens eller vårdtagarens väl.

Den anställda har rätt till tid för reflektion och samtal om etiska frågor med anknytning till verksamhetens innehåll eller etiska problem som uppstått eller kan uppstå i konkreta situationer.

HANDLINGSPROGRAM ETISKA RIKTLINJER

Med tanke på att Svenska Vårds medlemsföretag har ett så skiftande innehåll i sina respektive verksamheter fyller etikpolicyn med dess värdegrund en viktig gemensam nämnare.

Med utgångspunkt från policyn skall etikediskussioner föras och bilda underlag för etiska riktlinjer inom vart och ett av medlemsföretagen.

Riktlinjer vars uppgift blir att fungera som en vägledning för personalen och ge en trygghet i de svåra situationer som uppstår.

Som en hjälp att ta fram dessa riktlinjer presenteras förslag till frågeställningar inom vart och ett av de områden som riktlinjerna skall omfatta. De etiska riktlinjerna skall gälla i förhållande till brukare, anhöriga, arbetskamrater emellan samt mellan ledning och personal.

□ *MÄNNISKOVÄRDE*

Vad menas med:

- Ett respektfullt bemötande och förhållningssätt?
- Hur skall en person hos oss bemötas med värdighet och integritet?
- Den enskildes bestämmanderätt". Skall den enskilde alltid få bestämma, även om det skadar honom själv eller hans anhörig?

Tänk efter vad som är speciellt viktigt för oss att tänka på inom vår egen verksamhet, t ex att tala till någon och inte om någon eller överhuvudet på någon.

□ *BESLUTSTAGANDE*

Beskriv olika svåra situationer, etiska dilemman, du ställts inför i ditt arbete. Vilka övervägande har du gjort, på vilka grunder.

Ta hjälp av nedanstående när du funderar på vad som styr dig i ditt ställningstagande.

Olika typer av övervägande vid beslutstagande:

- Göra gott för personens bästa
- Göra gott och inte skada
- Göra det pliktmässigt
- Göra det i god tro

Etiska principer som påverkar vårt ställningstagande:

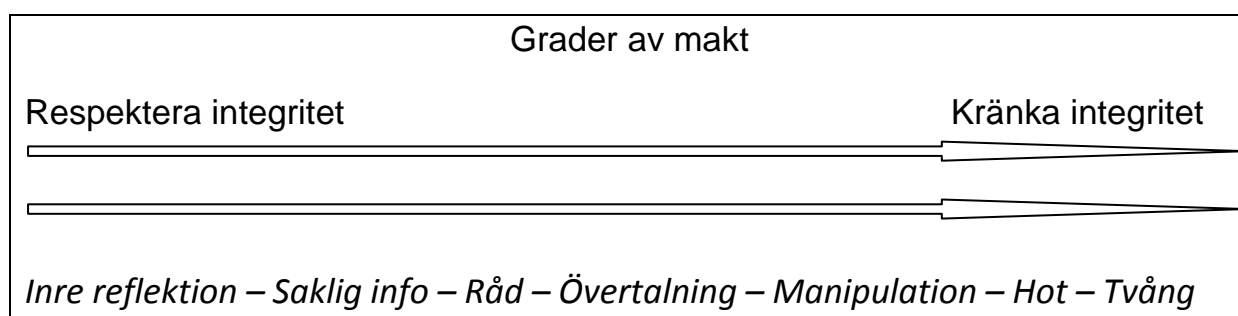
- ◆ Autonomiprincipen - Måste respektera varandras självbestämmande och rätten att bestämma sig för att inte själv bestämma.
 - ◆ Integritet - Rätt att ha sin integritet
 - ◆ Lidandeminimering - Man skall inte tillföra skada eller lidande
 - ◆ Godhetsmaximeringsprincipen - Man skall göra gott inom möjliga gränser
- Vad tycker du är viktigt att utgå från, vad tycker övriga i personalgruppen?

□ *MAKT*

Diskutera: Begreppet makt, betydelsen? Tycker du att det är ett negativt eller positivt laddat begrepp? Ditt utövande av makt gentemot brukare? Diskutera olika situationer som kan förekomma på din arbetsplats. Hur kan man på bästa sätt hantera maktsituationer?

- Makt föder motmakt,
- Har man mycket makt har man även ett stort ansvar, som kan brukas respektive missbrukas.

Hur långt tillåter vi oss gå?

□ *FÖRHÅLLNINGSSÄTT*

Diskussionspunkter:

Diskutera förhållningssätt till brukare, anhöriga, arbetskamrater emellan och mellan ledning och personal på din arbetsplats. Hur ser den etiska arbetsmiljön ut?

Tänk igenom olika konkreta vardagssituationer - vad är viktigt att tänka på. Kan vi formulera enkla vardagsregler som handlar om bemötande och förhållningssätt på vår arbetsplats. Vad skall vi lära ut till nyanställd personal.

ÖVERGRIPANDE ETISKT ANSVAR

Svenska Vårds ansvar som förbund: En gång om året, i samband med förbundsstämman, görs en översyn av det etiska dokumentet. Styrelse/kansli och medlemsföretag skall vara väl förtrogna med dokumentet och följa det.

Företagsledningens ansvar: Ledningen har att ansvara för att arbetet kontinuerligt sker med att definiera, konkretisera verksamhetens målsättning med utgångspunkt från de etiska riktlinjer som företaget kommit fram till. Detta är en del av företagets kvalitetsarbete.

Den anställdes ansvar: Att följa de etiska riktlinjer som det egna företaget ställt upp för verksamheten.

SVENSKA VÅRDS ETIKRÅD

Övergripande syfte:

Att stödja och stimulera till en kvalitetssäkring av bemötande och värdefrågorna inom medlemsföretagens verksamheter.

Detta görs genom:

- Att ge råd och stöd till enskilda medlemmar och till styrelse under tystnadsplikt
- Att arbeta vidare med förslag på diskussions- eller utbildningsmaterial som belyser och fördjuparutvecklandet av etik som grundar sig på gemensam värdegrund inom Svenska Vård

Uppgifterna består av:

⇒ Massmediabevakning. Bevakning av nyheter inom området.

⇒ Medlemsservice och medlemsvård

Etikrådet finns till som ett stöd för enskilda medlemsföretag. Ordförande, vice ordförande, kansli samt regionombud tipsar medlemsföretag som kan behöva stöd och förmedlar kontakt med rådet.

⇒ Kan, om företaget önskar, granska och lämna synpunkter på enskilda medlemsföretags etiska riktlinjer och arbete med dessa.

⇒ Etikrådet skall ge synpunkter vid diskussion om eventuell uteslutning från Svenska Vård.

⇒ Ansvara för årlig revidering av policydokumentet.

⇒ Årligen anordna ett utbildningstillfälle, eller motsvarande, för att ge idéer, stöd och inspiration i arbetet med de etiska frågeställningarna.

Arbetsformer

- Träffas regelbundet – göra en agenda efter förbundsstämman
- Lyfta fram aktuella frågeställningar på vår- och höstkonferenser
- Etikrådet skall kunna anlita extern representant vid behov

Val av ledamöter till etikrådet

Etikrådet lämnar förslag på ledamöter till Svenska Vårds styrelse. Styrelsen beslutar. Mandattiden är två år. Förändringar gällande etikrådets medlemmar meddelas i samband med Svenska Vårds vårkonferens.

Etikrådet består av:

Maud Ekman, Solhagagruppen AB, Engelbrektsgratan 28
411 37 Göteborg
maud.ekman@privo.org, 0520-47 47 85, 0707-33 70 90

Ulla Persson, Föreningen Betaniahemmet
Lekullevägen 6, 436 23 Askim
ulla@askimsviken.com, 031-289123, 0707-81 38 30

Etikrådet skall vara representativt när det gäller;

- olika inriktningar inom medlemsföretagens verksamheter
- geografiskt
- olika storlekar på medlemsföretagen

LITEN ORDLISTA

Dialog, dia – logos = genom talet; tänkande, förnuft

Orden etik och moral finns som grundbegrepp i alla etiska diskussioner och är hämtade från antikens filosofer Platon och Aristoteles med flera.

Etik ordet kommer från grekiskan och betyder, vana; tradition och sedvänja.

Moral ordet kommer från latinets moralis och betyder, sedlighet; förmåga att hålla modet uppe; lärdom av något.

Moralutveckling, ”Människans medfödda förmåga att kunna värdera sitt handlande och välja mellan olika handlingsalternativ”.

Normer och regler talar om hur vi skall handla.

Normer; normer = föreskrifter, utgöra el. fastställa regel el. rättesnöre för, reglera

Regler bestämmelser för vårt handlande som vi skapar för att förverkliga handlandet

ge regler för; ordna; avpassa, inställa, rätta till; vara avgörande för, bestämma

Principer en princip kan motsvara ett grundläggande värde. Principer är värden som man formulerat som etiska riktmärken

LITTERATUR

Lagar

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387)

Hälso- och sjukvårdslag (HSL 1982:763)

Socialtjänstlag (SoL 2001:453)

Skollagen (1985:1100)

Kvalitetssystem

SOSFS 2005:12 Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården

SOSFS 2006:11 Ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS

SOSFS 2006:5 Dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS

SOSFS 2006:12 Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga

SOSFS 2008:4 Ändring i allmänna råden om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga

Anmälningsskyldighet

SOSFS 2005:28 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om anmälningsskyldighet enligt Lex Maria

SOSFS 2008:10 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av 14 kap 2§ SoL

SOSFS 2008:11 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av 24a § LSS

Övrig litteratur

FN:s Standardregler, 1993

Lena Edlund; Metoder för etik, Uppsala Publ. House 1999

Stefan Einhorn, Konsten att vara snäll, Forum 2005

Jenny Gren; Etik i socialt arbete, Liber utbildning 1996

Maria Modig; Etik i vardagen, Forum 2000

Socialstyrelsen; Utan fast punkt, Modin – Tryck 2001

Håkan Thorsén/Carl Eber Olivestam; Etik och livsfrågor i vård och omsorg, Liber AB 2003

2010-01-01/utgåva 1

svenska vård

Kansli
Movikens Herrgård 205, 820 62 Bjuråker
E-post info@svenskavard.se